

Activiteiten

In deze rubriek vermelden we de activiteiten die het Vlaams Ruraal Netwerk in de nabije toekomst organiseert. Voor alle details verwijzen we u naar onze website. Daar vindt u ook informatie over activiteiten die anderen in het kader van het PDPO II organiseren.

Gepland in 2013

11 januari 2013:

Studievoormiddag "Voedsel bindt stad en platteland" tijdens de land- en tuinbouwbeurs Agriflanders (Expo Gent)

Reeds gemist?

Op onze website vindt u een verslag terug van alle activiteiten die het Vlaams Ruraal Netwerk in het verleden organiseerde of bezocht.

Landbouwer als deel van het geheel

Beste lezers,

Het jaar 2012 is nog niet volledig voorbij en 2013 lonkt al. Het was opnieuw een boeiend jaar, vol met interessante studiedagen, excursies, nieuwsbrieven, nieuwe contacten, noem maar op! Naast deze activiteiten hebben we tijdens de zomer van 2012 een heuse sensibiliseringscampagne opgezet, in samenwerking met het beleidsdomein Landbouw en Visserij, namelijk de GLB toer "Goed geboerd. Een portie landbouw op je bord!". Dit was, zoals u in onze vorige nieuwsbrief kon lezen, een groot succes! De Goed Geboerd toer zat zelfs in de preselectie bij een prestigieuze wedstrijd, georganiseerd door de Europese Commissie. We zijn helaas afgefallen in de laatste fase net voor de selectie van de beste drie projecten. Onze sensibiliseringscampagne wordt echter wel opgenomen in een best practices-database van de Europese Commissie.

Eind oktober hebben we een studiedag voor jonge landbouwers georganiseerd, samen met onze collega's van het Waals Ruraal Netwerk. Maar liefst 60 jonge landbouwers konden eens "over het muurtje kijken". We bezochten vier verschillende landbouwbedrijven met telkens hun specifieke landbouwactiviteiten. Op 14 november vond onze laatste studiedag van dit jaar plaats, met als thema "landbouwer en recreant". U kunt het verslag van deze twee studiedagen alvast nog eens nalezen op onze website.

© KADOC – KU Leuven, Collectie Boerenbond

In deze nieuwsbrief gaan we dieper in op het verleden, het heden en de toekomst van de landbouwer én het beleid. Hoe was het vroeger en hoe is de situatie nu? Hoe ziet de toekomst eruit? Wat zijn de plannen voor de volgende programmaperiode? We laten zowel mensen die actief bezig zijn met het beleid aan het woord als personen die ook werkelijk op het veld staan en hierover hun mening kwijt willen. Voor ons interview gaan we deze keer op bezoek bij minister-president Kris Peeters, tevens Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid.

Momenteel zijn we onze evaluatie van 2012 en de planning voor 2013 aan het opmaken, ons laatste werkjaar in de huidige programmaperiode 2007 – 2013. Indien u opmerkingen en/of suggesties hebt, dan horen wij dat graag.

Veel leesplezier en onze beste wensen voor 2013,

Vlaams Ruraal Netwerk

De landbouwer: verleden versus heden

© KADOC – KU Leuven, Collectie Boerenbond

Over het verleden en de huidige situatie van de landbouwer valt veel te vertellen. Het beroep van landbouwer heeft een hele evolutie doorgemaakt.

In de 19e en eerste helft van de 20ste eeuw vormden de boeren een erg gediversifieerde groep.

De vele microbedrijfjes, met slechts één koe, twee varkens en wat kippen, produceerden hoofdzakelijk voor eigen verbruik en niet, zoals de grotere herenboeren, met het oog op de commerciële markten. Velen waren verplicht een aanvullend inkomen te zoeken in de huisnijverheid, als loonarbeider bij grotere boeren of, en dit steeds meer, in de industrie. 'Boeren' was een werk van vele handen en weinig machines. Vooral de vrouwen en kinderen van de boer werden verondersteld hun steentje bij te dragen. Pas na WOII nam het aantal gezinsarbeiders fors af en ruimden de paarden massaal plaats voor tractoren en andere hoogtechnologische

landbouwmachines. Deze evolutie gaat nog steeds verder.

Tot het einde van de 19e eeuw had België nog een overwegend landelijk uitzicht. Ongeveer een derde van de beroepsbevolking was werkzaam in de landbouwsector. Na WOII liep de landbouwpopulatie snel terug en vormden de boerenfamilies een minderheid in de dorpen.

De boer van vandaag is een moderne manager, een zelfbewuste bedrijfsleider die zijn tijd moet verdelen tussen het land, de stal én de computer.

Tegenwoordig wordt de agrarische sector steeds minder belangrijk in de Vlaamse economie als bron van tewerkstelling en toegevoegde waarde. Toch blijft de sector een belangrijke activiteit voor het platteland, want uit cijfers van ADSEI (Algemene Directie Statistiek Economische informatie) blijkt dat 46% van de Vlaamse oppervlakte in 2009 bewerkt wordt door de land- en tuinbouw. Over de periode 1999 - 2009 is de oppervlakte cultuurgrond met 3% gedaald. Deze daling heeft zich voornamelijk doorgezet bij de voedergewassen. Het aantal landbouwbedrijven in Vlaanderen is ten opzichte van 1999 teruggelopen met ongeveer 30% tot 29.394 eenheden in 2009. Dit is een daling van gemiddeld 3,6% per jaar. Ten opzichte van 1999 is de gemiddelde oppervlakte cultuurgrond per bedrijf gestegen met 40% tot 21,1 ha. Er treedt dus een voortdurende schaalvergroting op. De schaalvergroting komt ook duidelijk naar voren uit de cijfers van de gemiddelde veebezetting per bedrijf (met betrekking op rundvee-, varkens- en pluimveebedrijven).

Meer informatie: CAG (Centrum voor Agrarische Geschiedenis) en het Landbouwrapport 2010 waarvan 2009 het laatste referentiejaar is (LARA 2010 - sectoren). Het nieuwe LARA verschijnt in december 2012.

De evolutie van het landbouwberoep

We gingen op bezoek bij de familie Buydens in Geetbets om te horen hoe deze twee generaties landbouwers de evolutie in de landbouwsector ervaren, en wat hun verwachtingen zijn voor de toekomst.

Vader Marc en zijn twee zonen Peter en Geert zijn de bedrijfsleiders op dit vleesveebedrijf. Ze houden 600 à 650 vleesrunderen, en hebben 165 ha grond in gebruik. De ouders van Marc waren ook landbouwers. Hij herinnert zich dat ze hem aanraadden om buitenshuis te gaan werken toen hij afstudeerde. Ze wilden liever niet dat hij in hun voetsporen trad, omdat de toekomst onzeker was. Dus ging Marc aan de slag bij een veevoederbedrijf. Maar in 1985 was de drang om te boeren zo groot dat Marc samen met zijn vrouw een zeugenhouderij startte. Rundvee was toen de tweede tak, maar intussen is het bedrijf volledig gespecialiseerd in de rundveehouderij.

Marc zelf heeft zijn zonen niet afgeraden om in het bedrijf te stappen, ook al blijft het probleem van een onzekere toekomst bestaan. Hij is zelfs blij dat beide zonen in het bedrijf zijn gestapt. Zo hebben ze meer vrije tijd en kunnen ze naast het vele werken nog een sociaal leven leiden.

De ouders van Marc hadden een melkveebedrijf met 30 melkkoeien. In die tijd was dat een groot bedrijf, terwijl je nu met dat aantal al snel bij de kleinere melkboeren behoort. Toen Marc startte met het bedrijf kon je elke groeistap nemen met beperkte financiering en een deel van het eigen kapitaal. Maar als je nu droomt van aanpassingen of uitbreiding, dan moet je eerst een goed financieel plan opmaken, en heel veel inzet tonen. Daarna pas kan je naar de bank stappen en hopen dat jouw dossier wordt goedgekeurd, zodat je je dromen kan realiseren. Vader Marc denkt dat er

LV Buydens © Beleidsdomein Landbouw en Visserij

wellicht opnieuw een schaalvergroting in de sector zal plaatsvinden. Maar de familie vreest dat er in de toekomst geen echte boeren meer zullen zijn als er naar grote, industriële bedrijven wordt gestreefd. Investeerders zullen deze bedrijven in handen hebben, waardoor het hart van de landbouw verloren zal gaan.

De familie Buydens hoopt dat bij de opmaak van het nieuwe GLB niet vergeten wordt waarom de premies ooit werden ingevoerd, namelijk onder andere om een redelijk inkomen te garanderen aan de landbouwers. Op zich hoeven landbouwers geen premies, zolang ze maar een deftige prijs krijgen voor hun producten. Maar dit laatste is niet het geval, waardoor premies voor velen dus noodzakelijk zijn om te kunnen overleven.

50 jaar Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

In 1962 werd op Europees niveau het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) in het leven geroepen. De basisdoelstelling was "het produceren van voldoende voedsel, tegen betaalbare prijzen voor de consument en met een redelijk inkomen voor de landbouwer". Het GLB steunde van bij de start op drie principes: één vrije gemeenschappelijke markt voor vrij verkeer van landbouwproducten tussen de EU-lidstaten, met o.a. gemeenschappelijke prijzen; voorrang aan de afzet van landbouwproducten uit Europa en ten derde financiële solidariteit om de kosten van het gemeenschappelijk beleid samen te dragen. Op basis van het plan Mansholt kwam er in 1972 toch een structuurbeleid. Dit werd, naast het prijsbeleid, de tweede pijler van het GLB (het latere plattelandsontwikkelingsbeleid). Hiermee zorgde Europa voor financiële steun voor landbouwbedrijven en landelijke regio's die niet voldoende geld hadden om hun landbouwactiviteiten te moderniseren.

Prijsaanpassingen en productiebeperkingen in de vorm van quota volgden in de jaren 1980, met als bekendste voorbeeld de melkquota die in 1984 werden ingevoerd. In de loop van de jaren 1990 kreeg het GLB ook meer aandacht voor natuur en leefmilieu.

De uitbreiding van de Europese Unie naar Centraal- en Oost-Europa stelde het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid voor de grootste uitdaging sinds het van start ging in 1962. Om de integratie van deze landen in de Europese Unie mogelijk te maken, moesten de ondersteuningsmaatregelen, oorspronkelijk bedoeld voor zes landen en reeds eerder hervormd voor een unie van 15 landen, nu volledig worden herdacht.

De hervorming van het GLB, bekend onder de naam Agenda 2000, zorgde ervoor dat plattelandsontwikkeling ook echt als tweede pijler van het beleid werd uitgewerkt, met meer inspraak voor de regio's.

© Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Plattelandsmaatregelen moesten de economische en sociale integratie van alle plattelandsgebieden verbeteren. De ontwikkeling van het platteland, ingeschreven in de tweede pijler van het GLB, werd in de beleidsperiode 2007-2013 verder uitgewerkt. Via deze steun worden de directe betalingen en marktmaatregelen van de eerste pijler van het GLB begeleid en aangevuld.

In 2008 werd het GLB door de Europese Commissie aan een grondige analyse, de zogenaamde gezondheidscontrole of *Health Check*, onderworpen. Grote landbouwbedrijven kregen minder subsidies en meer financiële middelen werden uitgetrokken om onder andere via plattelandsontwikkeling een duurzame, groene landbouw te stimuleren. Nu wordt volop werk gemaakt van het nieuwe GLB, dat in 2014 van kracht wordt.

Voor meer informatie kunt u de brochure "Goed Geboerd: een portie landbouw op je bord" bestellen door te mailen naar ruraalnetwerk@vlaanderen.be.

Het GLB van morgen, vandaag druk besproken

Het Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB) staat voor heel wat nieuwe uitdagingen: de consument verlangt niet meer alleen voldoende, lekkere en gezonde voeding op zijn bord, hij verwacht ook dat de landbouwers meer en meer publieke diensten leveren. De landbouwsector zal in het GLB van de toekomst dus niet enkel moeten instaan voor voedselzekerheid, maar ook een positieve bijdrage leveren aan het leefmilieu, de klimaatsverandering én de kwaliteit van water en bodem. Daar bovenop zullen de financiële middelen, die Europa zal besteden aan de landbouwsector, de komende jaren aanzienlijk afnemen.

In oktober 2011 heeft Europees Commissaris Dacian Cioloș zijn voorstellen voor de hervorming van het GLB op tafel gelegd, het nieuwe GLB zou op 1 januari 2014 van start moeten gaan. De hoofdelementen hiervan zijn: de inkomenssteun (vandaag bekend als bedrijfstoelage) koppelen aan nog nader te bepalen eisen, de inkomenssteun op een meer evenwichtige wijze verdelen tussen sectoren en tussen lidstaten, de onderhandelingskracht van de producenten versterken door samenwerking te stimuleren en meer aandacht geven aan de jonge landbouwers. De Commissie stelt voor om 283 miljard uit te trekken hiervoor in de periode 2014-2020; zo'n 12,5% minder dan wat vandaag uitgetrokken wordt voor het GLB. Zowel de 27 lidstaten als het Europees Parlement moeten zich uiteindelijk kunnen vinden in de voorstellen van de Commissaris. Dit leidt tot heel wat discussie: iedereen is overtuigd van het belang van een gemeenschappelijk landbouwbeleid, alleen zijn de meningen erg verdeeld over hoeveel budget er gependend moet worden aan dit

GLB, wat de belangrijkste uitdagingen van het GLB zijn en over wat op Europees niveau moet geregeld worden, en wat de lidstaten zelf mogen regelen. Naar alle verwachtingen zullen de ministers van landbouw en het Europees Parlement twee jaar tijd nodig hebben om tot een akkoord te komen. Een doorslaggevend element hierbij zal de Europese Raad zijn die zal trachten om begin 2013 tot een akkoord te komen over het Europese budget dat in de periode 2014-2020 zal besteed worden aan onder meer landbouw.

Dacian Cioloș © Europese Commissie

Vlaams minister-president Kris Peeters © kabinet van de minister-president van de Vlaamse Regering

Voor de laatste nieuwsbrief van 2012 hebben we niemand minder dan Kris Peeters geïnterviewd, minister-president van de Vlaamse Regering. Hij is tevens ook Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid.

Colofon

Deze nieuwsbrief werd gerealiseerd door het Vlaams Ruraal Netwerk, in uitvoering van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling 2007-2013 (PDPO II).

Contact:

Vlaams Ruraal Netwerk
Vlaamse overheid
Departement Landbouw en Visserij
Koning Albert II-laan 35, bus 40
1030 Brussel
Tel: +32(0)2 552 77 17
Email: ruraalnetwerk@vlaanderen.be
Website: www.ruraalnetwerk.be

Layout: WIZZ bvba | www.wizz.be

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert in zijn platteland

v.u. Jules Van Liefveringhe, Secretaris-Generaal,
Departement Landbouw en Visserij

Interview met Vlaams minister-president Kris Peeters

Minister-president, tijdens een studiedag onlangs over WO I werd vermeld dat vóór de Grote Oorlog heel wat voedsel werd geïmporteerd. Kunnen we stellen dat toen het besef is gegroeid dat Europa best zelfvoorzienend zou worden?

Zelfvoorzienend trachten te worden is altijd een uitdaging geweest voor alle landen en gebieden in de wereld, ook voor Europa. Dit zowel wat energie als wat voedsel betreft. Oorlogen hebben al vaak aangetoond wat de gevolgen zijn als men niet in zijn eigen voedsel kan voorzien. Dit kan snel leiden tot hongersnood en armoede. Een zelfvoorzienend Europa was dan ook één van de redenen waarom het Europese landbouwbeleid in '62 is gestart.

De basisdoelstellingen van het eerste Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid waren: voldoende voedsel, tegen betaalbare prijzen voor de consument en met een redelijk inkomen voor de landbouwer. Is men daarin geslaagd volgens u?

Voldoende voedsel is er nu zeker, en tegen een goede prijs. Het aandeel van het huishoudbudget dat naar voedsel gaat is in de loop der jaren steeds verder gedaald. Of de landbouwer voldoende inkomen genereert is minder duidelijk: op sommige momenten wel en op andere niet. Dit blijft dus een heikel punt.

Volgens het huidige Europese beleid moeten landbouwers veel zelfredzamer worden. Ze moeten hun kansen nemen in een open wereldmarkt. Maar het is niet eenvoudig om met grote schommelingen om te gaan en tegelijk te zorgen voor voldoende inkomen. Landbouwers moeten zelf strategieën zoeken om hun bedrijf zo te organiseren dat ze maximaal kunnen profiteren van de kansen die de vrije markt hen biedt.

Vlaanderen heeft altijd al veel landbouwproducten geëxporteerd. De vrije markt is dus goed voor ons: hoe opener de markten worden, hoe meer kansen om te exporteren.

Hoe ziet u de toekomst van de landbouw in Vlaanderen? Het is intussen algemeen geweten dat er steeds minder jonge mensen in de sector stappen. Kan het beleid hierop inspelen?

In het volgende Programma voor Plattelandsontwikkeling moet het hoofdaccent op jongeren komen te liggen. Het wordt namelijk steeds moeilijker voor jongeren om tot de sector toe te treden doordat de bedrijven steeds groter worden en de sector steeds kapitaalintensiever wordt. Wie landbouwer wil worden heeft veel middelen en vaardigheden nodig. Hier moeten we alle aandacht aan besteden. Zo zal bijvoorbeeld de vestigingssteun wellicht behouden blijven. Maar ook in het investeringsbeleid zou je elementen kunnen toevoegen ten voordele van de jonge landbouwers. Hoe het nieuwe beleid er uiteindelijk zal uitzien is nog niet volledig duidelijk, de voorbereiding is nog volop aan de gang. We willen in elk geval nog met de jongeren zelf samenzitten om te kijken wat er verder kan gebeuren.

U gelooft dus in de toekomst van de landbouw in Vlaanderen?

Absoluut, er zal zeker gezorgd worden dat de sector een toekomst heeft in Vlaanderen. We mogen niet vergeten dat de Vlaamse landbouw heel wat troeven heeft. Zo zijn er de goede klimatologische omstandigheden, de know-how van de landbouwers, de kenniscentra en onderzoeksinstituten, ... Deze troeven moeten we zeker verder blijven uitspelen!

Hartelijk dank!